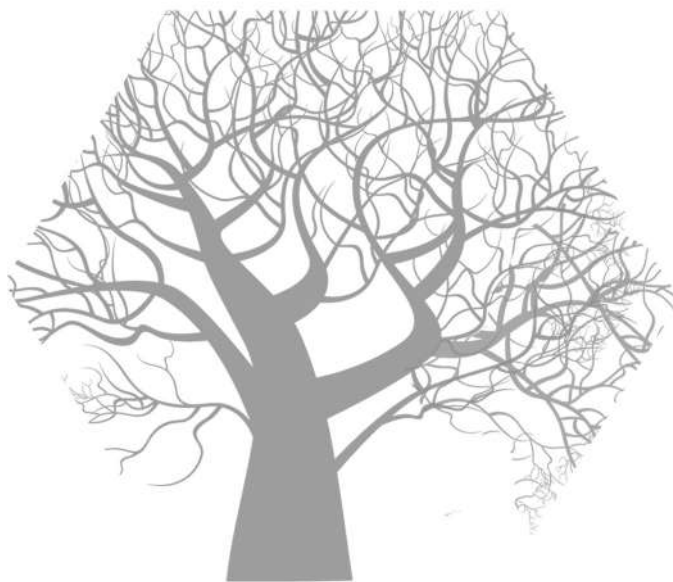

EMESE FLORIAN • MARIETA AVRAM
(coordonatori)

Marieta Avram • Marius Ioan Floare • Emese Florian • Oana Ghiță
Codruța Hageanu • Lucia Irinescu • Adina R. Motica
Cristina Nicolescu

FIȘE DE DREPT CIVIL DREPTUL FAMILIEI

Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Universul Juridic
București
- 2026 -

Cuprins

PARTEA I

CAPITOLUL I. CĂSĂTORIA	9
Fișa nr. 1. Căsătoria	17
Fișa nr. 2. Condițiile de fond și impedimentele pentru încheierea căsătoriei	25
Fișa nr. 3. Condițiile de formă ale căsătoriei.....	35
Fișa nr. 4. Considerații generale privind nulitatea căsătoriei. Regimul juridic al nulității	45
Fișa nr. 5. Cazuri de nulitate a căsătoriei.....	51
Fișa nr. 6. Efectele nulității căsătoriei și căsătoria putativă.....	58
 CAPITOLUL II. DIVORȚUL	 65
Fișa nr. 7. Aspecte generale privitoare la desfacerea căsătoriei	72
Fișa nr. 8. Divorțul prin acordul soților pe cale judiciară	75
Fișa nr. 9. Divorțul prin acordul soților pe cale administrativă sau prin procedură notarială.....	85
Fișa nr. 10. Divorțul din culpă	96
Fișa nr. 11. Divorțul judiciar din cauza sănătății unui soț	108
Fișa nr. 12. Aspecte procedurale comune în materia divorțului.....	115
Fișa nr. 13. Efectele nepatrimoniale ale divorțului	126
Fișa nr. 14. Efectele patrimoniale ale divorțului – regimul matrimonial.....	130
Fișa nr. 15. Efectele patrimoniale ale divorțului – regimul primar.....	134
Fișa nr. 16. Efectele patrimoniale ale divorțului – dreptul la despăgubiri	139
Fișa nr. 17. Efectele patrimoniale ale divorțului – obligația de întreținere între foștii soți	143
Fișa nr. 18. Efectele patrimoniale ale divorțului – prestația compensatorie.....	149
Fișa nr. 19. Efectele divorțului asupra relațiilor dintre părinți și copiii minori	154
 CAPITOLUL III. FILIAȚIA.....	 161
Fișa nr. 20. Filiația și statutul civil al persoanei fizice.....	170
Fișa nr. 21. Filiația față de mamă	182
Fișa nr. 22. Filiația față de tată	195
Fișa nr. 23. Reproducerea umană asistată medical cu terț donator	217
Fișa nr. 24. Adopția	232
 CAPITOLUL IV. AUTORITATEA PĂRINTEASCĂ.....	 267
Fișa nr. 25. Aspecte generale privind autoritatea părintească.....	270
Fișa nr. 26. Categori de drepturi și îndatoriri părintești	284
Fișa nr. 27. Exercițarea autorității părintești	304
Fișa nr. 28. Decăderea din exercițiul drepturilor părintești.....	318

Dreptul familiei

CAPITOLUL V. OBLIGAȚIA DE ÎNTREȚINERE	331
Fișa nr. 29. Aspecte generale privind obligația de întreținere	336
Fișa nr. 30. Persoanele între care există obligația de întreținere și ordinea în care aceasta se datorează	343
Fișa nr. 31. Condițiile generale ale obligației de întreținere.....	350
Fișa nr. 32. Stabilirea și executarea obligației de întreținere	358
Fișa nr. 33. Particularități ale unor obligații de întreținere	366

PARTEA A II-A

CAPITOLUL I. PREZENTARE GENERALĂ A REGIMURILOR MATRIMONIALE	379
Fișa nr. 1. Reglementare, definiție, fundament, natură juridică.....	379
Fișa nr. 2. Principiile regimurilor matrimoniale	380
Fișa nr. 3. Tipologia regimurilor matrimoniale	381
Fișa nr. 4. Modificarea regimului matrimonial secundar.....	390
Fișa nr. 5. Repere temporale ale regimului matrimonial.....	393
CAPITOLUL II. CONVENȚIA MATRIMONIALĂ	410
Fișa nr. 6. Prezentare generală	410
Fișa nr. 7. Încheierea convenției matrimoniale. Sancțiuni.....	413
Fișa nr. 8. Publicitatea regimurilor matrimoniale	420
CAPITOLUL III. REGIMUL PRIMAR IMPERATIV	448
Fișa nr. 9. Prezentare generală. Structură	448
Fișa nr. 10. Locuința familiei	451
Fișa nr. 11. Cheltuielile căsătoriei	457
Fișa nr. 12. Independența economică și socială reciprocă a soților.....	460
Fișa nr. 13. Reechilibrarea puterilor soților (adaptarea regimului matrimonial în cazuri de criză conjugală).....	466
CAPITOLUL IV. REGIMUL COMUNITĂȚII LEGALE	484
Fișa nr. 14. Prezentare generală	484
Fișa nr. 15. Structura patrimoniului fiecăruia dintre soți.....	486
Fișa nr. 16. Gestiunea bunurilor comune.....	512
Fișa nr. 17. Încetarea și lichidarea comunității legale	555

Regimul juridic al nulității căsătoriei

NULITATEA RELATIVĂ

► **dreptul la acțiune** → **persoana ocrotită prin norma încălcată**

**lipsa încuviințărilor/ autorizării
prevăzute de lege
[art. 297 alin. (2) C. civ.]**

**cel a cărui încuviințare/ autorizare
era necesară**

**părinte/tutore/alt
ocrotitor**

**instanța
de tutelă**

**va sesiza procurorul în
vederea exercitării acțiunii
în anulare [art. 297 alin. (2)
coroborat cu art. 46
alin. (3) C. civ.]**

► **prescripția dreptului
la acțiune
(art. 301 C. civ.)** → **termen de 6 luni,
socotit de la data:**

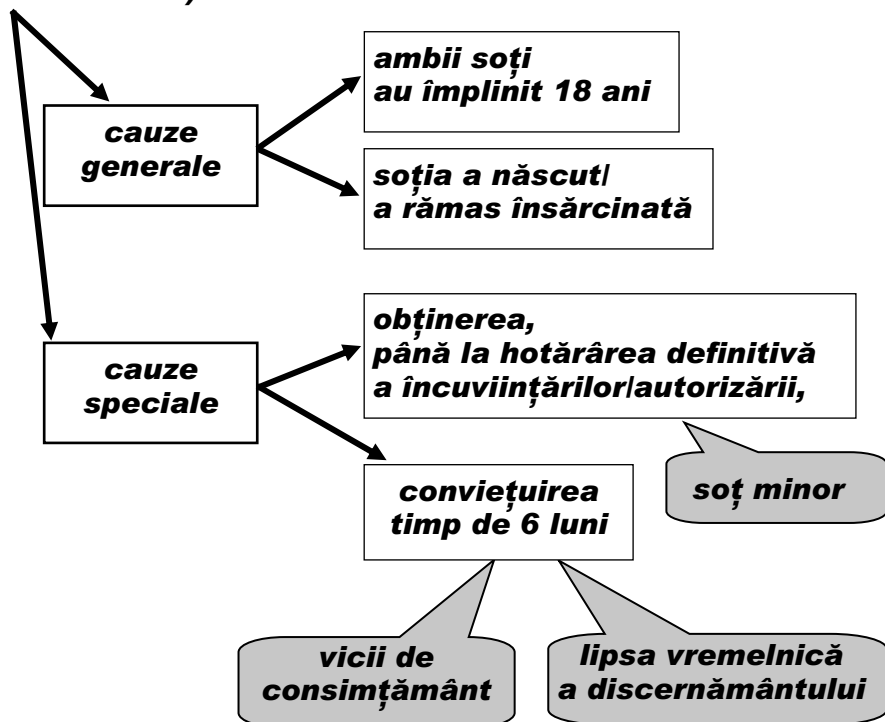
● **vicii de consimțământ** → **descoperirea erorii**
→ **descoperirea dolului**
→ **încetarea violenței**

● **lipsa încuviințărilor/
autorizării cerute de lege** → **aflarea faptului
încheierii căsătoriei**

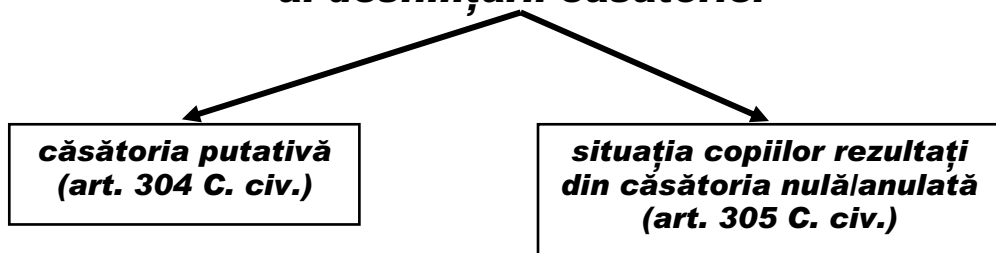
● **lipsa vremelnică
a discernământului** → **soțul îndreptățit a
aflat de faptul
încheierii căsătoriei**

● **existența tutelei** → **data
încheierii căsătoriei**

► **acoperirea nulității relative**
(art. 303 C. civ.)

**Excepțiile de la efectul retroactiv
al desființării căsătoriei**

! **Copiii născuți/concepuți în timpul căsătoriei nule/anulate au situația juridică de copii din căsătorie indiferent de cauza de nulitate a căsătoriei și independent de buna sau reaua-credință a unuia sau a ambilor soți.**

Sediul materiei

Codul civil, Cartea a II-a, „Despre familie”, Titlul I, „Dispoziții generale”, art. 258-260, art. 12 din Convenție.

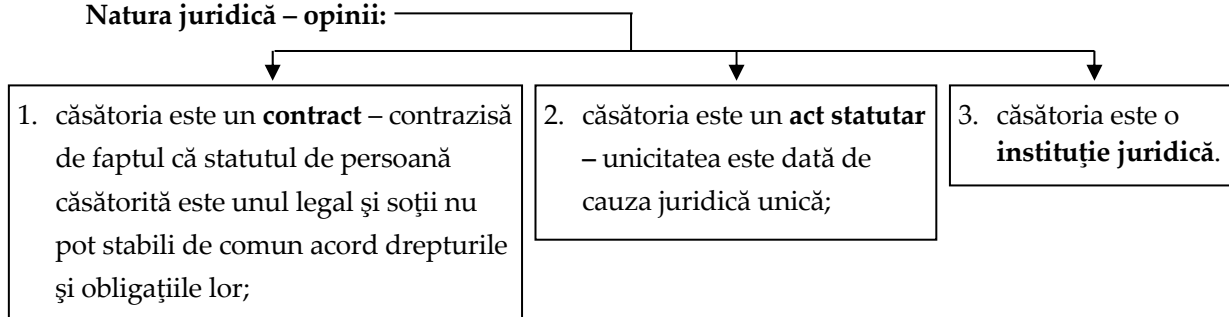
Noțiune

Căsătoria este uniunea liber consimțită între un bărbat și o femeie, încheiată în condițiile legii [art. 259 alin. (1) C. civ.] (definiția legală consacră sensul de act juridic).

Căsătoria desemnează și:

- starea de persoană căsătorită, statutul legal al persoanelor căsătorite;
- ansamblul normelor juridice care reglementează încheierea căsătoriei și starea legală de persoană căsătorită și ceremonia care are loc când se încheie actul juridic al căsătoriei.

Natura juridică – opinii:

! OBSERVAȚIE:

În reglementarea actuală câștigă teren caracterul contractualist al căsătoriei prin dispozițiile referitoare la divorțul prin acord extrajudiciar, convenția matrimonială, posibilitatea înțelegerilor dintre părinți referitor la nume, locuința copilului, exercitarea drepturilor părintelui separat de copil (art. 400 și art. 401 C. civ.) etc.

De reținut!

Aspectele referitoare la căsătorie care nu sunt reglementate expres se supun dispozițiilor generale privind actul juridic cuprinse în Codul civil.

- Caractere juridice:**
- **civil sau laic** – încheierea și înregistrarea căsătoriei sunt de competența exclusivă a autorităților statului [art. 259 alin. (3) C. civ.];
 - **solemn** – pentru încheierea ei valabilă, legea prevede prezența personală, împreună, a viitorilor soți pentru exprimarea consimțământului în fața ofițerului de stare civilă [art. 287 alin. (1) C. civ.].

Principiile căsătoriei, în ordinea în care sunt prevăzute de textele legale, sunt:

- principiul căsătoriei liber consimțite între soți [art. 258 alin. (1) și art. 259 alin. (1)];
- principiul egalității în drepturi a soților [art. 258 alin. (1)];
- principiul monogamiei [art. 258 alin. (4) și art. 259 alin. (1)], recunoscut și de CEDO pentru că poligamia este exclusă de cultura statelor contractante (cauza *Johnston și alții c. Irlandei*, 18 decembrie 1986);
- principiul interzicerii căsătoriilor între persoane de același sex [art. 258 alin. (4) și art. 259 alin. (1) și (2)];
- dreptul de a se căsători [art. 259 alin. (2)];
- caracterul laic al căsătoriei sau caracterul subsecvent al căsătoriei religioase [art. 259 alin. (3)];
- principiul solemnității căsătoriei [art. 259 alin. (4)];
- principiul egalității în drepturi a copiilor din afara căsătoriei cu cei din căsătorie (art. 260).

Dreptul de a se căsători (libertatea matrimonială)

Dreptul fundamental al persoanei de a se căsători este consacrat prin art. 12 din Convenție și prin art. 259 alin. (2) C. civ. Acest drept include:

- dreptul de a se căsători și de a se recăsători după divorț sau după decesul soțului

- dreptul persoanei de a-și alege partenerul liber, fără restricții legale sau convenționale

- dreptul de a refuza o căsătorie.

De reținut!

Dreptul de a se căsători **este de ordine publică**, astfel că orice clauză de celibat, indiferent de actul în care este cuprinsă (testament, contract de muncă etc.), este lovită de nulitate absolută, având o cauză ilicită și imorală. De asemenea, este lovită de nulitate clauza care interzice căsătoria cu o anumită persoană sau cu o persoană de o anumită rasă, religie sau proveniență socială.

PARTEA TEORETICĂ

Căsătoria între persoane de același sex – interzisă în România (art. 277 C. civ.), dar legalizată în mai multe state din Europa și din lume. Curtea Europeană a Drepturilor Omului nu impune statelor contractante o obligație de a oferi cuplurilor de același sex acces la căsătorie (cauza *Gas și Dubois c. Franța*, nr. 25951/07), dar obligă statele să asigure un cadru juridic specific, care să ofere recunoaștere și protecție uniunilor acestora, în calitate de persoane de același sex (cauza *Oliari și alții c. Italiei*, nr. 18766/11 și 36030/11, par. 185). Aceeași poziție a fost menținută de Curtea Europeană a Drepturilor Omului și în cauza *Buhuceanu și alții c. României*, nr. 20081/19. În această hotărâre din 23 mai 2023, Curtea a stabilit că marja de apreciere a statelor părți a fost redusă semnificativ atunci când este vorba să ofere cuplurilor de același sex posibilitatea recunoașterii și a protecției juridice, întrucât între statele membre ale Consiliului Europei există o tendință de recunoașterea juridică a cuplurilor formate din persoane de același sex. În schimb, statele părți dispun de o marjă de apreciere mai amplă atunci când stabilesc natura exactă a regimului juridic care este necesar să devină disponibil pentru cuplurile homosexuale, care nu trebuie în mod necesar să fie sub forma căsătoriei, statele având „alegerea modalităților” de folosit în îndeplinirea obligațiilor lor pozitive inerente în temeiul art. 8 din Convenție. Prin această hotărâre de condamnare, țara noastră a fost obligată să ofere o formă de recunoaștere juridică a cuplurilor homosexuale, chiar dacă nu s-a impus legalizarea căsătoriei între persoane de același sex (par. 74).

Căsătoria persoanelor transsexuale – recunoscută de CEDO în 2002 (cauza *Christine Goodwin c. Regatului Unit*, 11 iunie 2002), când s-a admis că statele au dreptul și obligația de a stabili condițiile pe care trebuie să le îndeplinească o persoană transsexuală care revendică recunoașterea juridică a noii sale identități sexuale, precum și formalitățile aplicabile unei viitoare căsătorii (de exemplu, informațiile de furnizat viitorilor soți), însă nu îi pot priva în orice situație de dreptul de a se căsători.

JURISPRUDENȚĂ

1. Curtea a considerat că refuzul autorităților executive de a acorda unui bărbat și unei femei, încarcerați în două penitenciare diferite, permisie sau posibilitatea transferului în scopul de a se putea căsători unul cu celălalt constituie o încălcare efectivă a dreptului pe care îl are orice persoană de a se căsători. Simplul fapt că cei doi sunt privați de libertate și de anumite drepturi nu înseamnă că ei nu au dreptul de a se căsători, iar alegerea unui partener și decizia de a se căsători sunt hotărâri strict private și personale, fiind indiferent dacă ele sunt sau nu acceptabile pentru autorități (Hotărârile din 5 ianuarie 2010 în cauzele *Frasik c. Poloniei* și *Jaremowicz c. Poloniei*, rezumate în C. Jud. nr. 3/2010, pp. 171-172).

2. Curtea a hotărât că un text legal care permite judecătorului care pronunță divorțul să fixeze un termen (între unu și doi ani sau chiar de trei ani în caz de adulter) în care partea vinovată de desfacerea căsătoriei nu se putea recăsători este contrar art. 12 din Convenție întrucât aduce atingere înseși substanței dreptului de a se căsători (CEDO, cauza *F. c. Elveției*, 18 decembrie 1987, în V. Berger, *Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului*, ed. a 3-a, Institutul Român pentru Drepturile Omului, București, 2001, pp. 346-348).
3. Curtea a decis că interdicția pentru persoanele de același sex de a intra în orice tip de uniune civilă încalcă art. 8 din Convenție, care garantează dreptul la viață intimă, familială și privată, dar a declarat ca inadmisibilă cererea de a se reține încălcarea art. 12, singur sau în raport cu art. 14 din Convenție, care interzice orice formă de discriminare. Astfel, s-a impus statelor o obligație pozitivă decurgând din convenție de a institui parteneriatul civil pentru persoanele de același sex, deci de a se asigura că aceste persoane au la dispoziție un cadru legal specific care să le asigure recunoașterea și protecția uniunilor lor (CEDO, cauza *Oliari și alții c. Italiei*, 2015).
4. Între părți s-a dovedit existența unei conviețuiri pentru o perioadă îndelungată, deci o relație de concubinaj. Întrucât nu s-a încheiat actul juridic al căsătoriei, relației de concubinaj care nu este interzisă de lege, dar nici nu este reglementată legal, nu i se pot aplica, prin analogie, dispozițiile legale referitoare la căsătorie (CSJ, Secția civilă, decizia nr. 2426/1992, în *Dreptul* nr. 10-11/1993, p. 22).

SPEȚE

1. Operație de schimbare de sex. X persoană de sex feminin (sex biologic înregistrat la naștere în actele de stare civilă) a suferit o operație de schimbare de sex care a reușit și, în baza unei hotărâri judecătorești definitive, și-a schimbat prenumele [potrivit art. 4 alin. (2) lit. i) din O.G. nr. 41/2003 privind dobândirea și schimbarea pe cale administrativă a numelor persoanelor fizice] și sexul din actele de stare civilă [potrivit art. 43 lit. i) din Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă]. După efectuarea acestor mențiuni, X a depus la starea civilă din localitatea de domiciliu declarație de căsătorie solicitând încheierea căsătoriei cu Y, o altă persoană de sex feminin. Ofițerul de stare civilă a refuzat încheierea căsătoriei celor două persoane întrucât aveau la naștere același sex.

A procedat corect? Ce poate face X în acest caz?

2. Eu cu cine mă căsătoresc? X și Y, angajați ai aceleiași societăți comerciale, s-au căsătorit în pofida unei dispoziții din regulamentul intern al angajatorului lor, reluată și în contractele individuale de muncă pe care ei le-au încheiat, că este interzisă căsătoria între angajații societății comerciale. Urmare a încheierii căsătoriei, atât X, cât și Y au fost concediați ca sancțiune disciplinară pentru nerespectarea clauzei contractuale menționate mai sus.

PARTEA PRACTICĂ

Împotriva deciziilor de desfacere a contractului individual de muncă, X și Y au formulat contestație la instanța de judecată.

Ce soluție va pronunța instanța și care va fi motivarea acesteia?

3. Soția soțului meu. X, cetățean al unui stat care permite poligamia, fiind deja căsătorit în țara al cărei cetățean este, a depus la Primăria orașului Constanța declarația de căsătorie în vederea căsătoriei cu Y, femeie de cetățenie română și care este văduvă. În declarația de căsătorie, X a menționat că nu mai este căsătorit. După încheierea căsătoriei, Y a aflat că soțul său mai este căsătorit și a formulat o acțiune de divorț.

Ce soluție va pronunța instanța de judecată față de motivul de divorț invocat, respectiv existența unei căsătorii anterioare încă în ființă?

MINISPEȚE

1. X, persoană care a suferit o operație de schimbare de sex, s-a căsătorit cu Y, persoană cu același sex pe care îl avea X la naștere. La 3 luni după căsătorie, Y a formulat o acțiune în anularea căsătoriei motivat de faptul că soțul său i-a ascuns operația de schimbare de sex. Ce soluție va pronunța instanța?

a) Va respinge acțiunea întrucât operația de schimbare de sex a fost urmată de o hotărâre judecătorească definitivă prin care s-au efectuat toate modificările necesare în actele de stare civilă ale lui X, iar operația nu afectează viața de familie.

b) Va admite acțiunea și va dispune anularea căsătoriei pentru eroare asupra identității fizice a celuilalt soț.

c) Va admite acțiunea și va dispune anularea căsătoriei pentru dol prin reticență, împrejurarea ascunsă fiind determinantă pentru încheierea căsătoriei.

2. La 2 decembrie 2011, între X și Y s-a încheiat un contract de donație prin care X a donat celeilalte părți un imobil asupra căruia era proprietar exclusiv, cu condiția ca Y să nu se căsătorească niciodată. După decesul lui X, donatarul s-a căsătorit, iar moștenitorii lui X au formulat o acțiune prin care au solicitat revenirea bunului donat în patrimoniul lor pentru nerespectarea clauzei contractuale indicate mai sus. Ce soluție va pronunța instanța?

a) Va respinge acțiunea, întrucât căsătoria a fost încheiată după decesul donatorului.

b) Va respinge acțiunea reținând că clauza de celibat inserată în orice contract este nulă absolut.

c) Va admite acțiunea întrucât Y nu a respectat clauza ce i-a fost impusă prin contractul încheiat de părți.